

Concept voorontwerp Limburgs Offensief Stikstof

Onderwerp: Reactie POV op concept voorontwerp Limburgs Offensief Stikstof
Datum: 16-5-2025

Geachte leden van Provinciale Staten van Limburg,

Aanleiding

Het landelijke gebied van Limburg staat voor flinke uitdagingen. De Provincie geeft aan dat vergunningsverlening zit op slot en de kwaliteit van natuur en water ernstig onder druk staan. De Provincie wil daarom zelf voortvarend aan de slag om te doen wat nodig is. Ze wachten het Rijk niet af. De Provincie gaat werken aan een toekomstig landelijk gebied en de balans herstellen tussen enerzijds de draagkracht van de natuur, bodem, water en anderzijds het economisch gebruik ervan. Middels deze reactie, reageert POV, op het voorontwerp Limburgs Offensief Stikstof (LOS). POV sluit met deze reactie aan op LLTB en legt in onderliggende notitie accenten op de gevolgen voor de varkenshouderij.

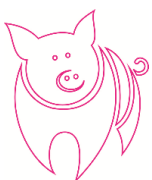
Inzet varkenshouderij

POV erkent en herkent de opgaven in het landelijke gebied. Wij hebben daarin als sector altijd verantwoordelijkheid genomen. We hebben al 85% stikstof en 54 % methaan gereduceerd in de periode 1990-2023 (emissieregistratie.nl) en zullen onze verantwoordelijkheid blijven nemen. Immers bij de varkenshouderij staat integrale verduurzaming en innovatie hoog op agenda. Dagelijks werken we met ketenpartners aan verdere verduurzaming via het Actieprogramma Vitale Varkenshouderij (www.vitalevarkenshouderij.nl). POV onderschrijft ook de vaststelling vanuit de provincie dat de agrarische sector zorgt en voorziet in de voedselbehoefte en daarnaast een belangrijke economische sector is in Limburg. Het is goed om te lezen dat de provincie inzet op het toekomstbestendig maken van de agrarische sector en dat ze de blijvers wil helpen met een verbetering van verdienmodel en maatschappelijke acceptatie. Limburgse varkenshouders zijn gebaat bij stabiel beleid en perspectief.

In het landelijke gebied van de provincie Limburg komen tal van opgaves bij elkaar op het gebied van natuur, bodem, water, stikstof, fijnstof, geur, klimaat en gezondheid. Deze opgaves kunnen, ons inziens, niet alleen worden opgelost door de landbouw en kunnen daarnaast niet opgelost worden door een one issue benadering. De opeenstapeling van regelgeving leidt tot verlamming op het boerenerv en een stop op vergunningverlening en innovatie. Voor integrale verduurzaming heeft de varkenshouderij een plan gemaakt, het Actieprogramma Vitalisering Varkenshouderij, waarin alle maatschappelijke opgaves samenkomen. Dit plan is opgesteld met ketenpartijen, het Ministerie van LNV, en heeft draagvlak in de sector. Het is recent herijkt wegens de snelheid en veranderingen in beleid en praktijk. Door de sector de ruimte te geven dit plan verder uit te voeren, faciliteert de Provincie ondernemerschap. En werkt daarmee aan het behalen van doelen in het landelijk gebied.

Eenzijdige focus op stikstof biedt geen oplossing

In dit Limburgs Offensief Stikstof ligt de focus vooral op stikstof. Om stikstofreductie te behalen is gekozen voor een opdeling in twee sporen; generieke of gebiedsgerichte maatregelen. Deze keuze is ons inziens al bijzonder. Gezien de regionale én sectorale verschillen in de uitdagingen die er zijn in

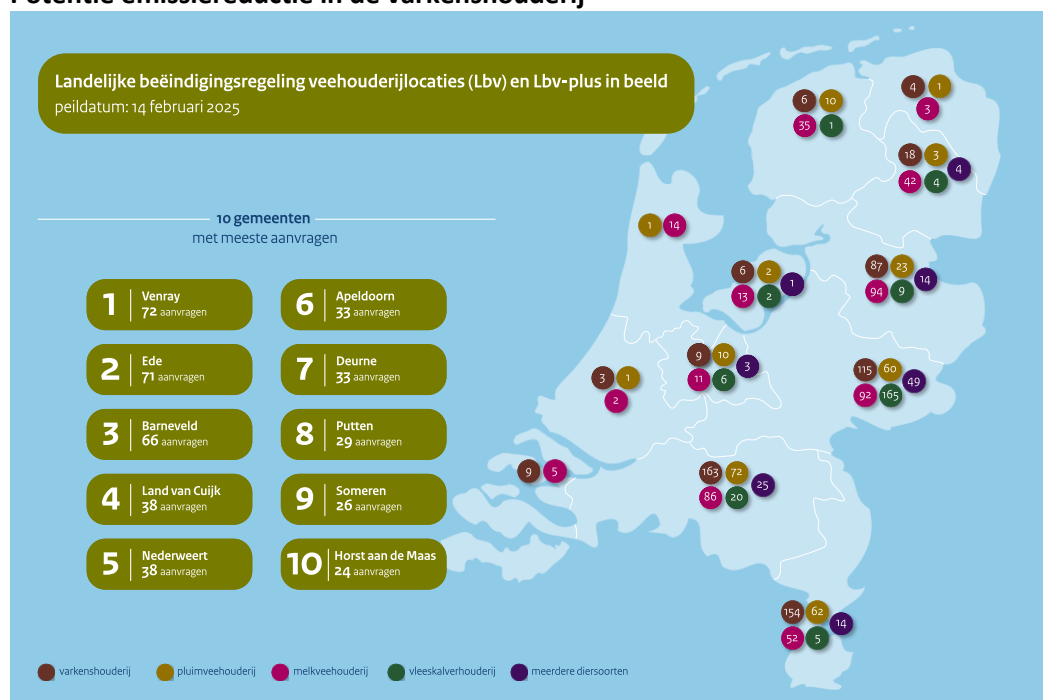

het landelijke gebied is maatwerk (doelsturing) een effectievere aanpak dan generieke maatregelen. Generieke maatregelen houden geen tot weinig rekening met de praktijkomstandigheden en stimuleren niet om naar alternatieve oplossingen te zoeken om te verduurzamen, wat op termijn de concurrentiekracht kan verminderen en tot economische verliezen kan leiden.

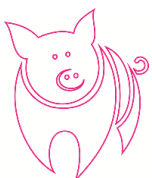
Effect voorgestelde stikstofmaatregelen LOS onduidelijk

In figuur 3.4 uit de LOS staan de beoogde bronmaatregelen voor stikstofreductie genoemd. Deze zijn kwalitatief beoordeeld. De meeste reductie wordt verwacht door (1) stoppende veehouders of verplaatsingen van veehouders; (2) beperking van emissie uit stallen bij blijvers; (3) een emissiebeperking bemesting opgelegd in zones als gevolg van extensivering en agrarisch natuurbeheer; (4) inzet op natuurherstel en door in te steken op grondbeleid, en (5) zonering. Het is onduidelijk op welke wijze deze maatregelen zijn beoordeeld en wat deze maatregelen exact gaan opleveren. Ook is onduidelijk hoe u dit wil vormgeven in praktijk en de reductie wil borgen. De LOS blijft dus op vele aspecten vaag, laat veel maatregelen open, levert geen onderbouwing noch motivering over de keuzes in bronmaatregelen, haalbaarheid, effectiviteit en borging van doelen. Het LOS geeft geen duidelijke richting aan. Het is een verzameling van maatregelen die dwingend worden opgelegd of mogelijk naar de toekomst toe dwingend opgelegd kunnen worden en waarbij de agrarische sector de oplossing moet bieden voor het Limburgse stikstofprobleem. Om daarmee mogelijk (niets is hierin zeker!) de weg vrij te maken voor vergunningverlening.

Potentie emissiereductie in de varkenshouderij

Zoals u weet stoppen er veel veehouderijbedrijven, lees veel varkensbedrijven, middels de LBV/LBV+ en dat heeft enorm veel invloed hebben op de dieren aantallen en de mestproductie in uw Provincie.

Daarnaast heeft het gros van de varkenshouders al een emissiearme stal (met luchtwasser), waardoor veel extra emissie in de varkenshouderij niet realistisch is. De varkenshouderij heeft immers al 85% NH3 gereduceerd.

Het blijft opmerkelijk dat er enkel focus ligt op landbouw. Er worden wel andere emissiebronnen voor stikstof genoemd, maar er wordt geen inhoudelijke richting gegeven aan de aanpak en voorwaarden voor andere sectoren. Dit is een gebrek in de LOS.

Kijk naar de gehele mestketen

In de landbouw bovendien ligt de focus op veehouderij. De uitstoot van NH3 komt ongeveer 50% vanuit de stal en opslag en 50% bij de aanwending van mest. Door slimmer met mest om te gaan (bij opslag, eventuele verwerking en aanwending), daar liggen de kansen. Er is noodzaak om ook aandacht te hebben voor de gehele mestketen, en dus ook voor de aanwendingskant, anders gaat de “mogelijke winst” door de stal alsnog verloren. Meerdere onderzoeken, bijvoorbeeld NL Next Level Mestverwaarding van de WUR, geven ook aan dat mestverwaarding essentieel is om integraal en intersectoraal aan maatschappelijke thema's te werken. Waaronder de reductie van stikstof en methaan. Enkel door het minder bemesten lost u juist de problematiek niet op. En daarbij zorgt minder bemesten vaak voor negatieve effecten onder andere verschraving van bodem, mindere bodemkwaliteit, minder CO2 vastlegging, minder gewasvitaliteit etc. Mest is juist nodig om de bodem en de gewassen goed te voeden, dit kan op maat en met emissiearme technieken op met zeer beperkte ammoniakemissie. Zet in op de innovatie van emissiearm aanwenden in plaats van beperken van mestgebruik. De gebruiksnormen zijn door het 7^e actieprogramma nitraatrichtlijn en haar addendum al enorm streng en onder landbouwkundige norm voor planten.

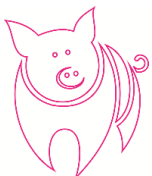
Kies voor integraal beleid en effectieve maatregelen

Nu investeren in one issue stikstofreductie, doet andere uitdagingen alsook onze eigen ambities tekort. Ook het toekomstig stallenbesluit toont het gebrek aan integraal beleid vanuit de Provincie. In de varkenshouderij werken we onder andere aan innovatie op gebied van integrale duurzame stallen, waarbij emissies tot het minimale beperkt worden. Deze systemen zijn niet alleen goed voor NH3 reductie, maar ook bijvoorbeeld voor klimaat. Daarnaast hebben we ook rekening te houden met extra eisen die eraan komen op gebied van dierenwelzijn. Dit vraagt afwegingen en investeren in integrale oplossingen. Niet alles kan! Nu een euro investeren in luchtwassers voor stikstofreductie, betekent dat we die niet op korte termijn nog eens kunnen investeren in klimaat- en/ of dierenwelzijnsmaatregelen. En heel belangrijk om te realiseren: investeren in meer dierwelzijn kan zorgen voor meer emissie. Ook het voornemen om afroming te verhogen bij extern salderen en in te voeren bij intern salderen stuit op het zere been bij POV. Ook dit draagt niet bij aan een integraal stimulerend beleid richting een duurzame veehouderij.

In het LOS wordt het belang van een concreet perspectief voor agrarisch ondernemers genoemd en alsook de blijversaankpak. Voor POV blijft het zoeken naar het perspectief, wij vinden het niet terug in het LOS.

Omarm de diversiteit van bedrijven

Er worden verschillende vormen van landbouw genoemd in de LOS. Er is bijvoorbeeld alleen plek voor hoogproductieve landbouw in primaire landbouwgebieden. Hightech-bedrijven zijn hier de norm. De SER heeft in 2021 een advies gegeven over 7 mogelijke transitiepaden in de landbouw.

POV vindt het opmerkelijk om varkensbedrijven te verplaatsen naar primaire landbouwgebieden, het is niet nodig. Het is namelijk ook zeker mogelijk om een hightech gesloten bedrijf te vestigen in andere gebieden. Zij stoten vrijwel geen stikstof uit. Het juist in hokjes stoppen zorgt voor extra beperkingen in samenwerking binnen de bedrijven en tussen sectoren. De varkenshouderij is bij uitstek de sector die kringlopen kan sluiten en hiermee andere sectoren kan helpen. Bij een duurzame landbouw moet naar alle aspecten worden gekeken. Alle typen bedrijven zijn nodig om aan de grote reeks wensen te kunnen voldoen. De oplossing zit in de samenwerking in een gebied. Bovendien levert dit ook niet de grootste reductie op.

Maak keuzes in grondgebruik

Er wordt gesproken over de inzet van grondwerving en zonering, echter dit is verkokerd en eenzijdig. Bij bijvoorbeeld in uw eigen Woondeal is afgesproken om tot 2030 minimaal 26.550 nieuwe woningen in Limburg te realiseren. In 2024 is dit aantal “herijkt” naar 29.550. Daarnaast is er een extra ambitie om nog eens 20 duizend woningen te realiseren. Ook wil u meer natuur realiseren. Echter is de ruimte beperkt. Wij hebben het nog niet gehad over andere ambities en transities, waaronder de energietransitie. Het is beter om eerst een visie te hebben op het gehele ruimtegebruik, alvorens deze enkel op natuur te stoelen en in te vullen.

Stel haalbare doelen

Limburg heeft binnen Nederland een opgave heeft van 3 kiloton. De LOS gaat echter veel verder dan wat het Rijk momenteel van ons vraagt. Wij doelen dan vooral op de wens om in Limburg in 2030 50% van de stikstofgevoelige Natura2000-hectares onder de KDW te brengen: 50%! Hier botsen wensdenken en praktische haalbaarheid keihard.

Met ons weet u dat we in deze provincie slechts beperkt invloed op de totale stikstofdepositie hebben, 40-60% komt van buiten de provinciegrenzen. We zijn dus sterk afhankelijk van wat anderen doen. Met de beste wil van de wereld: de agrarische sector kan dit niet alleen. En de doelen die gesteld worden zijn onhaalbaar, niet realistisch.

Beoordeling van de staat van natuur

En dan hebben we het nog niet gehad over het uitgangspunt, de basis. Alles wordt gestoeld op de staat van de natuur. En de beoordelingssystematiek voor de staat van natuur is niet herhaalbaar. Het is niet verklaarbaar en uitlegbaar dat de methode rondom het meten en interpreteren van de staat van natuur niet transparant, herhaalbaar en daarmee ook voor externen betrouwbaar gezien wordt. Dit terwijl het gehele stikstofbeleid, en dus ook de LOS hierop gestoeld is. De beoordelingssystematiek is een black box. De Nederlandse regering wil de KDW uit de wet halen, maar de LOS is gestoeld op de KDW. Overigens is er vanuit Europese wet- en regelgeving geen verplichting om de KDW op te nemen in nationale wetgeving. Waarom gaat de Provincie hiermee door? Zie hiervoor ook, [POV zeer kritisch op vernieuwde natuurdoelen ministerie - Nieuws | POV](#).

Ruimte voor ondernemerschap en perspectief voor blijvers

Zoals aangegeven in deze notitie missen wij de heldere invulling van perspectief voor varkenshouders, ondanks dat u aangeeft dat er ruimte is voor de blijvers. Middels onderstaande bullets geven wij aan wat nodig is om de varkenshouderij in Limburg te laten floreren! Hierover gaan we graag met u in gesprek.

Ruimte om te ontwikkelen zodat de sector verder kan verduurzamen

- Behoud van goede locaties
- Behoud van landbouwgrond
- Mestverwaarding en gasproductie
- Grotere bouwblokken op maat (welzijn, brandveiligheid, verbreding,...)
- Sturen op de staat van natuur op basis van metingen, waarnemingen en feiten
- Sturen op daadwerkelijke factoren die van invloed zijn op behoud en herstel van natuur, zonder vooringenomen de factor 'stikstof uit de veehouderij' op te voeren

Helder en consistent beleid (15-20 jaar)

- EU Level playing field
- Aansluiten bij landelijk beleid (bv geurbeleid)
- Regelgeving op basis van doelsturing
- Integraal beleid
- Juridische borging van innovaties
- Snellere vergunningverlening

Ruimte om te ondernemen

- Juridische basis om goed gedrag te belonen (emissiereductie, welzijnsverbeteringen,...)
- Samenwerking (inter) sectoraal

Algemeen

- Wees trots en zuinig op de agrarische ondernemers die nu al zorgen voor veilig, gezond en milieuvriendelijk geproduceerd voedsel
- Faciliteer ondernemers en de uitvoering van het Actieprogramma Vitale Varkenshouderij
- Draag bij aan een goed verdienmodel voor varkenshouders

We vragen u om bij de verdere uitwerking van de LOS nadrukkelijk de samenwerking te zoeken met Limburgse varkenshouders. Zij zijn degenen die uiteindelijk moeten zorgen voor de verdere verduurzaming van onze voedselproductie. Als belangenbehartiger zijn we van harte bereid om daar samen met u over mee te denken en het gesprek aan te gaan.

Met vriendelijke groet,

Linda Verriet
Voorzitter

